„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на целом табаку, а утоpником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 111. У Новом Саду у недељу 18. (30.) јула 1882. ГОДИНА XVII.

НАРОДНОСТИ У УГАРСКОЈ.

На обим странама ове монархије има разни народности, у Аустрији немачке, и разни славенски народности, с малим делом талијанске народности; у Угарској такође разне славенске народности, поред малог дела немачки народности. У Аустрији је народносно питање у кретању и времени. Тамо је оно и са државоправним питањем скопчано. У Угарској је народно питање само у двојној, и односно тројној краљевини са државоправним скопчано. У самој ужој Угарској не, није државоправно него политично народносно, у колико се оно односи на политични значај језика разни немађ. народности. У Угарској постоји истина тако звани „закон о равноправности народности од г. 1868 али овај закон никако не одговара наслову своме. Далеко је то од равноправности народности. Међутим допуштамо, да у Угарској мађарском језику по историјском и културном развитку мађ. народа, и по потреби државног јединства пристоји превага, првенство како у законодавним телима, тако и органима врховне управе, судства, финансије, и т. д. Али и ту би се то првенство по правди могло односити само на искључиву важност мађ. језика у унутрашњим пословима највише државне власти. Народносни језици требало би да имају приступа у тим телима, бар у толико, да чланови и чисто народни просветни и народно-црквени органи разни народности могу своје послове на језику своји народности својим путем највишим властима подносити, где би се истина од референата на мађ. језику реферисале, и на мађарском језику претресале и решавале, но с тим, да ји прво предпостављене власти дотичне и на народном језику дотичнима достављају. То би истина предпостављало, да буде и људи од разни народности у тим највишим органима, али и то изискује „равноправност“ и тим би се овима пут највишим местима по природи послова отворио.

Но има званични кругова, где би народносни језици требало да имају приступа и унутрашњим пословима; у муниципијама требало би онде, где је искључиво или већином која немађарска народност, да њен језик и у унутрашњим и званичним пословима већи значај има. Свакако би ваљало, да се примају поднесци на тим језицима, јер тек немађарски чланови дотичног тела могу имати вере у исправност реферата из акта, која народносном језику вешти сучланови реферишу. Одлуке, пресуде и т. д. требало би да се и на дотичном народносном језику аутентично издају.

Но ни постојећи закон о равноправности народности не извршује се, као што је на уг. сабору више пута од заступника разни народности речено. Наравно закон садржава клаузулу: „по могућству“, али се та могућност у пракси губи.

Као што ми свађамо смисао народносног закона, могла би се кривична расправа и обрана водити и на дотичном језику оптуженога, да овај разуме, и да може свога браниоца о једном, другом ли податку или сведоку обавестити.

Сад што се школа тиче.

У средњим државним школама, које се с нова оснивају, требало би да се узме обзир на језик народности, где је ова многобројна, да се дотични и у свом матерњем језику обучити могу. И сомборска је основана у тој намери, јер је речено, да се с обзиром на Србе оснива. Било је с почетка предавања и на српском језику, сад га већ нема.

Но државни грађани сваке народности, који уживају грађанска права, могу по уставу и закону двоје чинити, где се може корпоративно, иначе путем зборова, прво: да се закон државни у погледу такозване равноправности народности тачно извршује; друго, да траже, или рецимо петицијонишу законодавно проширење закона о равноправности.

Заступника од разни немађ. народности мало је на сабору. Словака, премда је млого изабрано, али који би и за народност словачку глас подизао, нема ни једнога. Романа мало има, али и који су, неми су. Неколицина Саса ердељски мичу се на сабору; али опште начело равноправности баце по кадкад као фразу, у главном заузимају се за своју народност на основу своје историје, којим се потире народносно право Романа.

Требало би да и општинство разни народности ступи у јавну политичну борбу, која се уставно води. Иначе глас и оно мало заступника на сабору, што се за своју народност заузимају, остаје глас у пустињи. Зна се, који Мађар јавно каже: десетак њи чине народност, које треба прогонити, па крај! Но није тако.

Нека горе не суде по тој изреци, да је тако, да су народности славенске и романске несвесне, спрам своји народности равнодушне. Народ је у својим разним слојевима свестан, но због политични и економни одношаја не упушта се јавно у политичну уставну борбу, осим приликом посланички избора, где опет мањине српски бирача као у бачким и банатским изборним срезовима, помажући ненародној странци проузрокују пад српски кандидата. Но Срби могли би не само при изборима, него и у другим народносним питањима под руковођењем своји првака својим жељама, петицијама на сабору израза дати.

Тешко је писати о тим стварима у нашим околностима; али је ипак дужност публицистике, да приликом глас свој подигне.

Политички преглед.

Још лане је био израђен **законски предлог о судском одмору (ферије)а) у Угарској**, но кр. курија, којој је био поднет на преглед и пресуду, изразила се, да предлог не може бити примљен онакав, какав јест. Како „Еђет.“ пак доноси, министар правосуђа и пак хоће да га још ове године сабору поднесе на претрес. У последњој седници министарског већа законски је нацрт у толико изменут, што је установљено, да јуристицијум (правосудски одмор) не траје два месеца дана, као што је у први мах одређено било, него седам недеља дана, и то од 1. (рим.) јула до 20. августа по рим. Док одмор устраје, водиће послове ради решавања ствари, које се не могу одлагати, код сваког особног суда по један члан, а код сваког колеђијалног по један сенат.

Како „Хон“ доноси, не ће још дуго трајати, па ће и у **Угарској питање о регалном порезу** бити решено. Влада је већ углавила, на ком ће се начеоном темељу дотични законски предлог израдити и тако израђен сабору поднети. По томе ће саме општине откупити регално право, а држава откуп спровести, од прилике као при заштити воде. Да се та операција сврши, требаће 120 милијуна фор. готовине. Ради набавке те главнице позвало је министарство финансије велике домаће заводе новчане, да поднесу понуде, односно планове, и у једно им саопштило, да се исплата оснива на садашњем регалском дохотку, да ће дакле зајам бити за 40—50 година отплаћен. Откупна цена мора за две године бити са свим уплаћена. Рок за поднашање понуда траје до 7. августа по рим. У једно су поменути новчани заводи запитани, немају ли да учине других каких предлога, што се тиче ствари. Министар би највољео, да операцију ту сврши са каким новчаним заводом.

На предлог Алекс. Чикија закључила је **јегарска жупанијска скупштина** 12. о. м., да сабору пошље петицију и у њој га замоли, нека позове владу на одговор, што је против закона путем наредбе узаптила противјеврејске брошире, што су у Јегри изашле. Петиција се позива на то, што се тискарија може узаптити само по §. 22. зак. чл. 18. од 1848. год., те по томе може само истражни судац, по што му је ствар пријављена, наредити, да се тискарија узапти. Министарска наредба, којом се наређује, да се без судске одлуке тискарија узапћује, противна је дакле закону и ствара погибан прецеденс. С тога жупанија моли, нека сабор због тога позове министра унутрашњих послова на одговор и нека се постара, да се таке повреде закона у напредак више не догађају.

Како „Уг. Пошта“ јавља, било је 11. о. м. **на Реци хрватских демонстрација.** Тог дана на име уброде у речку луку, названу „Речки канал“ пет далматинских барака, које су истина истурило биле по пропису заједничку угарско-троједничку заставу, али се на двема од њих вијаху на врх катарке и заставе са записом: „Живео Старчевић“ и „Живео Барчић“. Речки талијанаши одмах се досете, шта се тим хтело, и да приморска полиција није наредила била, да се те заставе скину, и да није одмах своју наредбу и извршила, могло је још доћи до изгреда, тим пре и лакше, што недеља беше, те се многи свет провађао у крај мора. Како други будапештански лист јавља, демонстрација та смишлена је и приређена била због исхода сњетских избора, и барке су добиле поменуте заставе у Трсату бливу Реке, да их истуре, кад приспеју пред речку луку. Што се тиче сњетских општинских избора, они нису испали, као што је у први мах јављено било. Нису Талијани (автономаши), него су Хрвати победили, то јест, први су у трећем изборном телу победили, али у другом и првом пали су њихови кандидати, а Хрвати победили. Тако је сад у сњетском општинском представништву већина хрватска. Томе се веома радују чешки органи, па препоручују тафеовој влади, нек распусти и тршћанско општинско веће, што је у њему ту скоро било талијанских демонстрација. Чеси се надају, кад би садашње тршћанско општинско веће било распуштено, да би Словени онда могли добити већину.

У среду 14. о. м. отворен је **црквено-народни сабор православне буковинске митрополије.** Пре конституисања одслужена је служба у саборној цркви, а после службе искупе се посланици у митрополију. Царски повереник, земаљски председник бар. Алезани, по ког је отишла била посланичка депутација, отвори сабор и позове митрополита, да седне на председничку столицу. Митрополит разложи у подужој беседи, шта значи народно-црквена автономија, те уз одобравање конгреских чланова изрази монарху захвалу. На предлог митрополитов закључи одбор, да поднесе монарху најоданију адресу захвалности. За тим се сабор конститујише, изабравши часнике. Друга седница заказана је била у петак.

Саопштили смо, како из Беча полуслужбеним начином потврђују, да ће бити великих **промена у управно-чиновничком особљу у Босни и Херцеговини** и да ће се при пречишћавању чиновништва врло строго поступати. Како „Позор“ јавља, позват је брзојавно управитељ троједничких земаљских финансија, Давид, у Сарајево. Загребачки лист мисли, да ће Давид бити постављен на место дворског саветника Христа за управитеља босанских земаљских финансија. Поговара се, да ће и ђен. Јовановић бити постављен за босанско-херцеговачког земаљског заповедника на место ђен. Далена, али у Загребу томе не верују, а то мишљење деле с њима „с разних разлога“ и неки бечки листови.

Познати **родољуб Лужичких Срба, Смољар**, стагао је пре неки дан у Петроград, да у „Словенских Добротворних Комитета“ у Русији изради припомоћ лужичком српском свештенству, које због малобројног народа трпи приличну оскудицу. „Крај“, нови пољски недељни лист, што је баш сад почео у Петрограду излазити, заузео се за ствар лужичке браће, те моли дарак за тај „народ, што се бори с надмоћу.“ Који би праведан и чисте савести човек назрео у тој невиној и свим на свету законима допуштеној ствари што страшно? Али славофоби с места назреше у Смољарову путу „симптом“ народнога покрета међу Лужичким Србима. Један немачки шовен назре ту и знаке „панслованизма“. Дакле Словен несме ни у брата потражити помоћи ни зарад културних, па ни зарад ствари, што се тичу и самог физичког опстанка? А како је ваш „Шулферајн“, господо немачка, потпомагао, па за цело и сад потпомаже и још ће потпомагати Немце ван Немачке? Дакле што је Немцу слободно, да Словенину буде забрањено? Како ли се оно у „рајху“ узбунише и урнебесну вику дигоше, кад угарска влада забрани угарским Немцима, да не смеју од „Шулферајна“ никаке помоћи примати, а сад ти исти синови хоће то да практикују на Словенима, и то на најслабијем им племену, на малобројним Лужичким Србима. Не ћемо да одобримо угарској влади, што је због „Шулферајна“ онако поступила с угарским Немцима, нити Немцима да замеримо, што због тог усташе на Тису; њихова срџба беше праведна и оправдана; али само што је право, јер што је право, и богу је драго.

Велики дневни догађај, пишу „Хамбуршком Кореспонденту“ **из норвешке престонице Христијаније**, јест беседа, што ју је Бјернстерне Бјернсон (шведски велики песник, познат и српском свету по преводу неких његових приповедака) беседио у Стиклстаду у намастиру Дронтајму на скупштини, на којој беше својих 3000 сељака. Стиклстад је старо биралиште, где се посланичка сељачка војска сукобила с војском Олафа Светог и где су сељаци овог последњег после крваве битке с целом његовом војском посекли. Тај знаменити бој имали су на уму, кад су Стиклстад изабрали за место, где је зборио највећи народни политички збор, што га је и када до сад у Норвешкој било. Бјернсон беседио је беседу, која беше тако револуцијонарна, како само може бити. Он отворено позва збор, да се уклони краљевство и раскине савез (унија) са Шведском. „Ако краљевство не може напустити апсолутно вето,“ рече Бјернсон, „онда мора народ напустити краљевство.“ При изборима, што предстоје за „стортинг“ (народну скупштину), не ће се ни о чему мањем радити, додаде говорник, него о томе, да се запечати апсолутно „вето“ и краљевство. По извештајима радикалних органа, тима је изразима бурно одобравано. Поједини радикални органи већ почињу расправљати, како би се држава најбоље уредила, ако се народ за републику изрази.

Једва једном ухваћен је, као што се јавља, један од **убилаца лорда Кендиша и Берка**, ухваћен је у западној Инђији. Депеше британских консулских агената из Каракаса и Санкт-Томаса јавише под 13. о. м. спољашњем звању у Лондон. Убилац је ирланђанин по имену Обријен. Он се пријавио полицији у Пујерто-Кабелу и признао је, да је учинио уморство са другом тројицом, које је такође по имену казао. Међу тим, цела та вест може се још показати лажном, јер већ је више пута пуштано у свет таких вести, а кад тамо, од свега није било ништ истина. У осталом, у Ирској је у последње време настао релативан мир, и можда се то може сматрати за последицу новог присилног закона. Но питање је, не ће ли исход жетве ту поправку покварити; у Ирској на име пада киша, има већ два месеца дана, беспрестанка, и то је жетву врло оштетило.

Реорганизација земаљске управе у Троједници.

(Наставак.)

Ако се међутим као и код поджупанија узму систематизирани трошкови за подлогу рачуна, онда просјеком долази трошка на 1 котар 8.461 фор. 30 нов. а на 1 □ м. 564 фор. и на 1 становника 28 нов. по фактичном пак трошку долази на 1 котар 7.852 фор. 60 нов. а на 1 □ м. 523 фор. 50 нов. а на 1 становника 26 нов.

Стварни пак трошкови износе према прорачуну војне крајине и то:

а) писарнички паушал 5.892 фор.; б) за огрев 2.500 фор.; в) путни трошкови 20.000 фор.; г) брзојавни трошкови 300 фор.; д) тискарски трошкови 1000 фор.; е) непредвидљиви разни трошкови 1000 фор.; ж) за здравствени уред писарнички паушал 216 фор.; з) за здравствени уред путни трошкови 14.000 фор. Свега 44.908 фор.

Од ових долази просеком на 1 котар 1.952 фор., а на 1 □ м. 130 фор. 16 нов. а на 1 становника 6 нов.

Ако се пак узму трошкови систематизираног особља са стварним трошковима заједно, долази у цивилном подручју Хрватске и Славоније од свеукупнога трошка 360.834 фор. просеком на једну поджупанију 18.041 фор. а на 1 □ м. 908 фор. и на 1 становника 34 нов. У подручју пак војничке крајине долази од тако збројенога свеукупнога трошка у износу од 239.518 фор. просеком на 1 котар 10.413 фор. а на 1 □ м. 694 фор. и на 1 становника 34 нов.

Укупни је дакле трошак у војничкој крајини у размеру према земљишној површини мањи него у цивилном подручју тако, да ти трошкови стоје у међусобном размеру као 76·44: 100, а према броју пучанства јесу у једном и другом подручју међусобно у једнаком размеру као 100: 100.

Али ако се узме у обзир, да у војничкој крајини код области I. молбе нема инжинира и шумара, за које трошкови особља износе 34.800 фор. а стварни трошкови од прилике 17.000 фор. скупа 51.800 фор. па ако се ради једнакости рачуна ова свота одбије од укупнога трошка 360.834 фор. тада се показује, да у цивилној Хрватској и Славонији просеком долази на 1 □ м. 776 фор. а на једног становника само 29 нов. дакле на 1 □ м. само 95 фор. више, а на 1 становника 5 нов. мање него у војничкој крајини.

Котарски судови. Котарских судова има у цивилном подручју Хрватске и Славоније 43 кот. суда, од којих је 6 градско-делегираних котарских

судова систем изирано у статусу дотичних судбених столова. Ови заузимљу (рачунајући овамо и градове) земљишни простор од 404·50 са 1,143.285 становника и 176 општина тако, да просеком на 1 котарски суд долази 9·40 □ м. са 26.588 становника.

По земљиштном простору највећи је котар пожешки са 21·67 □ м. и 38.940 становника, а по броју пучанства највећи је котар вараждински са 60.715 становника и 12.51 □ м.

Најмањи је пак по броју становништва и по земљишном простору котар сењски са 3.231 становника и 0.085 □ м. Трошак за службено особље котарски судова износи 322.153 фор. тако, да на један котар просеком дође 7.491 фор. а на 1 □ м. 796 фор. и на 1 становника 28 нов. Стварни пак трошкови износе 84.325 фор. од којих просеком долази на 1 котар 1.961 фор. а на 1 □ м. 208 фор. и на 1 особу ³/₄ нов. Подручје пак војничке крајине (уједно са градови) заузимље површину од 353.24 □ м. са 724.135 становника, а раздељено је на 24 судбена котара. Највећи је котар оточачки са 32.08 □ м. и 51.226 становника, а најмањи је сремско-карловачки са 6.69 □ м. и 13.698 становника. — Просеком долази на 1 котар 14.71 □ м. и 30.175 становника. Укупни пак трошкови котарских судова, који су за особне и стварне трошкове кумулативно исказани, износе 208.919 фор. 79 нов. тако, да просеком долази на 1 котар 8.704 фор. 95 нов. а на 1 □ м. 591 фор. 43 нов. и на 1 становника 24³/₄ нов.

Најпосле судбени столова има 6 у цивилном и 6 у крајишком подручју, а трошкови оних први износе:

а) за службено особље 201.744 фор. б) за стварне издатке 120.560 фор. скупа 322.304 фор. тако, да просеком на 1 судбени стол долази 53.717 фор.; трошкови пак крајишки, који су кумулативно исказани, износе укупно 292.553 фор. тако, да просеком долази на 1 судбени стол 48.758 фор.

II. Нова организација.

Садањи организам политичких области I. молбе могао је удовољити, а и одговарао је доста добро сврси и задаћи својој, док је земаљска управа била подељена међу две земаљске владе, али кад се обадва подручја споје у једну целину, лако се даје просудити у напред, да неће моћи задовољити захтевом и потребом добре управе из следећих разлога:

Садашњи по својем суставу једноставни организам политичке управе састоји ма име како у цивилном тако и у крајишком подручју само од области I. молбе и од земаљске владе као области II. и задње молбе.

(Наставиће се.)

Мисирско питање.

Од како су се вргле неприлике по земљи мисирској, показивала се противност међу истоком и западом. Први пут у мисирском питању названа је, према Инглеској и Француској, које се одавна зову западним силама, група осталих великих сила: источним силама. Но противност та никад се није очевидније показала, но што је задњих дана избила у изјавама берлинских и лондонских листова. Лондон прети, Берлин ућуткава. Од како је Порта ушла у конференцију и изјавила, е вољна је посредовати у Мисиру, од ото доба труди се инглеска влада, да Турску потисне на страну, а Италију отцепи од источних сила. Она је за једно с Француском позвала 14. о. м. Италију, да с њом за једно учини, што је нужно, па да се осигура Сујецки проров, а осим тога ће она, као што „Дељи Њус" дознаје, позвати Талијанску, да с њом за једно поврати мир и ред у Мисиру, дакле у самој земљи да интервенише. Талијански министар спољашњих послова није хтео на позив да одговори, рекавши, да не може то учинити, док конференција не даде на знање, шта она мисли и намерава. Ово последње требало је бити у четвртак. Тога дана био је на ред у конференцији на дневном реду предлог инглеско-француски, који на то излази, да се зарад заштите Сујецког пророва установи засебна служба, коју ће осим Инглеске и Француске вршити још једна или више сила. Западне силе деле дакле мисирско питање на двоје: на опште мисирско питање, где се разумева међународни и унутрашњи положај Мисира и питање о Сујецком пророву. Док у овом другом тражи Инглеска наслон на Јевропу, хоће у самоме Мисиру засебно од осталих сила своје интересе да поврати и чува. „Тајмс" прети шта више, да ће Инглеска узети протекторство над Мисиром, па одриче султану суверенска права у земљи фараонској, бајаги за то, што он не испуњава своје суверенске дужности. Значајно је, како се на те инглеске гласове одзивају из Берлина и Рима. Дописник „Кол. Нов.", који се налази у дипломатском колу у Берлину, брзојавља свом листу, како је у берлинским дипломатским круговима добро примљено, што је Порта у начелу пристала на посредовање. Истина још једнако је питање, хоће ли се западне силе моћи с Портом споразумети, али портина одлука даје опет повода дипломатији, да помишља на заједничку турско-јевропску акцију у Мисиру. Орган пак талијанске владе „Дирито", пише о Сујецком каналу, па напомиње, како се једнако говори само о инглеским и француским интересима, кад је реч о Мисиру, а овамо и све друге силе, особито Италија, имају тако исто учешћа у том питању. Ако се Инглеска и Француска не буду на то обзирале, може се лако велик заплет заплести, толико пре, што ни сама Француска и Инглеска нису једна с другом са свим споразумне. Италија ће у свакој прилици држати с оним силама, којима се придружила. Човек мора помислити, да се скуп држава, у ком су Аустро-Угарска, Немачка, Русија и Талијанска, којима у неку руку и Француска нагиње, — да се тај скуп није бадава скупио, него да ће он моћи, своје интересе свим средствима чувати.

*

Како из Цариграда јављају, портини заступници на конференцији труде се, не би ли је приволели, да измени услове, што су у идентичкој ноти стављени за војничко посредовање турско у Мисиру. Нарочито су ради, да се установи, да, ако турска војска узмора дуже у Мисиру остати, но што буде у први мах одређено, — да то не стоји до кедивљева претходног одобрења, јер то би се морало сматрати за нарушавање султанових суверенских права. Веле, да чланови конференције нису баш противни том предлогу.

*

Кедив Тефик наименовао је 14. о. м. Омара Луфти-пашу за војеног министра. Нови министар спрема проглас, у ком ће позвати народ, нек не слуша Араби-пашине налоге. Један дворски чиновник отишао је 14. о. м. из Александрије у Кафрел-Девар, да преда Арабију декрет, којим га кедив скида са звања војеног министра.

*

Из Порт-Сајида стигла је у Париз вест, да у Кахири опстоји ратни одбор, који опште ствари уређује, и да је Араби паша узео у своје руке извршну власт.

Председник министарства, што га је Араби-паша у Кахири поставио, Махмуд паша, разаслао је наредбу земаљским намесницима, у којој им забрањује, да не смеју од Кедива или од његових министара примати заповести и испуњавати их.

Арапски службени лист у Кахири не сме више од 15. о. м. обнарођавати кедивове наредбе.

По Александрији се говори, да Араби-паша хоће да сазове у Кахиру скупштину мисирских бољара.

Кахирске улеме наредиле су, да се по мошејама не сме више молити за Кедива и да се дотична молитва мора изоставити.

Араби-паша послао је као што из Александрије јављају, 4000 војника и 10 топова под Сујец, да варош цернишу.

Са свију мунарета на кахирскима мошејама виће се дању, ноћу турска и пророкова зелена застава.

*

Положај фресинетова министарства врло је уздрман мисирским питањем. Како је први кредит за мисирско питање од 7 милијуна у сенату примљен; критика, којом је 13. о. м. досадашња фресинетова политика мисирска у сенату осуђена; најпосле кабинетова одлука, да француска војска само Сујецки проров поседне, на што је влада заискала 9·5 милијуна новога кредита, — све је то створило рђаво расположење како у оних народних заступника, што би хтели, да Француска учествује у својој акцији у Мисиру, тако и у оних, који су за уздржљивост од акције. И у самој палати Бурбонској (седишту председника републике) нису задовољни са тако званом мешовитом политиком владином, која није могла добити ни санкцију конференције. Значајно је, што и сам питоми „Насјонал", лист, што стоји близу Гревија, то констатује и изражава мисао, да ће комора владу приморати, да се коначно реши или за потпуну уздржљивост или за карактером и значајем јасно обележену интервенцију. Као што из Париза јављају, у комори се склопила права коалиција, која очевидно иде за тим, да Фресинета истисне из кабинета. Хоће да нови кредит не одобре, па тим Фресинета приморају, да одступи. Хоће ли им поћи то за руком, видићемо; ако пође, шта ће онда бити, с тим јамачно нису ни они на чисто, што би Фресинета одстранили, али кад овога више не буде, бар ће бити отворено, широко поље, да се, што се тиче Мисира, поведе јасна, одређена политика.

Парница против Русина.

(Наставак.)

Из изјаве државног тужиоца излази, да се оно код Мазура нађено писмо Адолфа Добрјанског сматра као таки материјал, [који оптуженике највише оптерећава. Писмо од 21. јануара 1879 гласи у главном овако: О ускрсу год. 1877 дознадосмо, да је цар одлучно закључио, да православне народе на балканском полуострву ослободи од турског ига. О ускрсу год. 1878 дознадосмо да је пошло за руком то дело ослобођења; у години 1879 сигурно ћемо доживети и пропаст Турске а можда ћемо и искусити, шта је богодредио аустријским Русинима. Бог ће се за нас исто тако борити, као што се у старо доба борио за јудејски народ. Ми морамо издурати и не смемо очајавати. Вера у провиђење русинског народа и целог Славенског света, нада на сјајну будућност и у опште самопоуздање ће нас избавити. Жали боже, све је већа корупција међу Русинима, коме се тежи да донесе социјалистички и нихилистички отров са запада. Погледом на ослобођење наше браће на балканском полуострву и у тренутку препорођаја руског народа и целог славенског света та је појава у толико жалоснија. Угњетавање носи за собом деморализацију, а Пољаци и Мађари већ одавна угњетавају Русине. Трулеж, који у осталом захваћа све народе у Јевропи, само ће какав рат моћи отклонити. Из тог разлога предвиђам ја рат, који ће собом донети пропаст гордима и неверним, а ускрснуће потиштеним и верним, у кратко преиначу карте Јевропе и Азије. Мени старом човеку није суђено да дочекам испуњење тог предсказивања; али ви, г. Мазуре, бићете сведок тих догађаја. Ви ћете доживети да се Пољаци понизе и покају, да пропадну Мађари и Турци, да се уништи инглески уплив, да се ограничи папина власт на романски запад и услед тога да се створи германска средишна држава под сјајном владавином хабсбуршке династије и да се сједине славенски народи под руком руског цара, можда већ под руком садањег царевића. Ако се и ова предсказивања за кратко време не остваре, то се морално одржите и немојте очајавати; јер у пркос многогодишњем угњетавању аустријских Русина и поред све деморализације, којом је сав свет окужен, налази се међу нама још увек трезвених и карактерних људи, који верују у сјајну будућност нашег народа и вољни су да највеће жртве принесу за благостање свог рода". Додатак: „Када сам прочитао ово писмо, нашао сам, да сам много написао а под околностима, које сад код нас владају, и сувише искрено писао; али ја смем себи у том погледу већ нешто више од других дозволити, јер не очекујем ништа више од човечанске милости".

*

У понедеоник 5. (17.) јула настављена је расправа у овој дуготрајној парници.

На место оболелог поротника Рукера позван је накнадни поротник Мрозински.

Председник позива оптуженог дворског саветника Добрјанског, да растумачи своје писмо, које је управио био на Мазура. Мазур је — вели председник — тумачио нека места у писму тако, да ће Русија на скоро повести галичке Русине и отпочети акцију ради њиховог ослобођења.

Добрјански: За тумачење мазурово не могу одговарати. Могуће је да је он нека места друкчије разумео од мене; у самом писму нема ништа дволичнога.

Председник: Поред свих библичких цитата и слика имаде то писмо еминентно политични садржај. Шта сте тиме мислили, „да ће Русини у Аустрији године 1879 искусити, какву им је судбу бог одредио?"

Добрјански: Но, па тиме сам мислио, да ће Русини једном добити једнака права са другим народностима.

Бранилац др. Лубински пита председника, у ком ће се својству управо испитати Мазур, и чини на то пажљивим, да су оптужени већ у току доказног поступка испитани у погледу мазурове афере од истражног судца, а не од председника, што се противи јасном слову закона.

За тим се прозива Мазур, који ће, као што председник изјављује, бити преслушан као сукривац. Мазур саопштава, да није стајао ни у каквом одношају са Плошчанским; само један пут дошао му је под плошчансковом адресом пакет из Петрограда, у коме су биле књиге, брошире и записници панславенског одбора. Пакет је дошао преко Беча, где је прота Рајевски из руског посланства као адресат назначен био. Пошиљач Ламански, рече Мазур, са свим ми је непознат. Мирослава Добрјанског упознао сам код његовог шогора, бившег саборског посланика Гјеровског. Он ме је питао о нихилистанском покрету у Галицији и мољаше ме, да дотична испитивања предузмем, што сам ја одбио због недостатка у времену. Он је још додао, да му извештаје о нихилистама, који се налазе у Галицији, пошљем преко његове сестре Олге Храбарове. Ја сам му писао три до четир пута и послао сам му и брошире. Са дворским саветником Добрјанским кореспондирао сам само ретко.

Председник: Нашло се код вас бележака, из којих излази, да сте неко писмо, које сте добили од дворског саветника Добрјанског, вођа русинског, сматрали за врло важно и врло велику му вредност приписивали.

Мазур: Споменуто писмо овог русинског родољуба дошло ми је врло чудновато због свог разноликог садржаја; у осталом то је било једино писмо, кога сам добио од Адолфа Добрјанског.

ЛИСТАК.

ЗМАЈ-ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ.

(Наставак.)

Године 1865. издао је шаљиви календар „Приклапало", а г. 1866. написао је „Шарана", шаљиву игру, која се и данас приказује на нашој позорници, и то свагда с успехом.

Та шаљива игра наштампана је у „Зборнику позоришних дела", и доживила је до сада два издања: 1872. и 1876. године.

Године 1871. преведе Змај све „Песме Мирза Шафије" и пусти их у свет у засебној збирци у лепом издању.

Године 1873. покрене у Панчеву хумористичан лист „Жижу", која се угасила после у Новоме Саду г. 1874.

Исте године 20. октобра доживе Змај-песник славу свога двеестпетогодишњег књижевнога рада, славу, какве још до данас не дочека ни један песник и књижевник српски.

Приликом те прославе своје добио је Змај из свију крајева српских поздраве, честитке, поклоне и одликовања.

Српкиње и Срби из Новога Сада дадоше му сребрн венац лаворов са свиленим тробојним тракама, на којима је златом увезен од Лазе Костића нарочито за ту прилику спевани слог:

„Наше жеље наше туге и твоје су биле,
те за то је данас наша слава твоје виле;"

занатлије новосадске донесоше песнику сребрн дивит, у ком славуј раширеним крилима додирује мастоницу и песконицу; београђани послаше му гусле јаворове, на којима су урезане речи: „Србину су гусле историја"; а кнез црногорски Никола I. одликовао га витешким крстом ордена кнеза Данила за независност Црне Горе, у пратњи лепог, песничког писма, у ком кнез, с мачем у руци, признаје скроман рад пера.

Писмо је писано на Цетињу 1. јануара 1875. и у њему стоји ово:

Господине,

Ваше красне пјесме, које су све скупа најлепша пјесма лијепоме, истини, карактеру и родољубљу, задобиле су одавно и према гуслама Вашијема и према личности Вашој моје велико поштовање. За то кад сте дочекали ријетку светковину, двадесет и петогодишњицу вашега пјесничкога живота, светковину, која је достојна Вас и часна за народ наш, радовах се веома, што ми се даде прилика, да Вам и ја пружим један знак особитог уважења. Догађај подгорички преузеде међу тијем сву моју пажњу. Но и ако сам на онај у Вашем животу значајни, у просветном животу народа нашег важни дан, морао пропустити, да задовољим својој жељи, ја јој се одзивам сада.

Примите овај витешки крст ордена кнеза Данила за независност Црне Горе и носите га с оноликијем поносом, с коликом га љубави и уважењем Вашега књижевнога рада ја Вама дајем.

Желим Вам још дуги славан живот, те да постанете, као што сте већ у величини пјесништва, друг онијем славнијем пјесницима италијанскога народа, који су сретни били да опјевају јединство његово."

У културној повесници нашега народа то беше први пут, да сав народ српски свечано призна песнику и књижевнику своме заслуге још за живота му.

Године 1876. издао је шаљиви календар под именом „Жижан", а г. 1878. препевао је арањеву „Отму Мурањ-града", епску песму у четири одељка.

За последњег руског и турског рата покренуо је у Новоме Саду 1. јула 1877. године „Илустровану ратну кронику", која престаде излазити кад и рат, месеца фебруара 1878. године.

По престанку те „Кронике", која је у подлистку доносила понајвише његове хумористичне ствари, покрене Јовановић јула првог 1878. г. нов хумористичан лист под именом „Стармали", који и дан данас излази.

Осим споменутих превода, Јовановић је пресадио или управо рећи препевао из туђих књижевности силне све по избору песме, које су мало не све штампане у овој збирци.

*

Јовановић је обилатошћу и разноврсношћу ненадмашан до јако како у лирици, тако и у здравом, свежем и увек естетички красном хумору.

У потоње време дао се Змај-Јовановић свом снагом своје млађахне песничке душе на нову врсту песама, на дечије песме, које су с почетка излазиле у листу „Радовану" и по другим Чика-Стевиним књижицама за децу.

Тој деци за љубав, тој узданици и нади рода свога, покренуо је чика-Јова 1. јула 1880. лист за децу под насловом „Невен", у намери, да омили српчету књигу српску још из малена, да му задахне празнину, коју не попуњује ни друга, а камо ли данашња наша (већином комунална) школа, па ни домаће васпитање.

Смер му беше, да забави малу децу, а да им забава буде од користи, да поучи већу децу, а да им поука буде рад напретка, али српскога.

„Невен" је мезимче мога идеалног живота на земљишту мога практичног искуства", — вели Змај о том милом мезимчету, листу свом.

У „Невену" износи чика-Јова својим драгим Српчићима и Српкињицама пред очи карактере, којима се красе и висе народи, а без којих пропадају; ведри им душу прикладном шалом; оштри им ум, да им га незгодне прилике данашње не затупе; заснива им у срцу жице, које по праву хуманитета и сродства смеју прећи границе земаља, које се на мапи означују и деле различитим бојама; поучава Српчад нам из свију крајева, где год Срби живе, како ће очувати слободу духа свога; и спрема

Председник: Од куда то, да су се код вас нашле две карте посетнице од Соколова?

Мазур: Но, па ја сам се састао са Соколовим у Лавову. Он ми је дао оне две карте, и ја сам му за то из учтивости дао на један пут две своје карте. (Веселост). Ја сам био дуго времена војник и нисам се бавио политиком. Кад сам боравио у Угарској међу Славенима, нисам се могао опирати русофилској струји, која је тамо владала. Слике Аксакова, Каткова и Терлецког сам купио у лавовској трговини вештина. Нико ми није ове послао.

Државни тужилац: Је ли и Адолф Добрјански разговарао с вама о нихилистанским агитацијама?

Мазур: Јесте, он ме је шта више молио, да потражим неког нихилисту, који се у Галицији налази. За што је то требало да буде, не знам.

Тиме је завршено преслушање Мазура и председник чита списе, који се односе на његово преслушање, за тим статуте и извештаје петроградског панславенског одбора. (Наставиће се.)

Исмајил и Тевфик.

(Види бр. 106.)

II.

Тевфик-пашу, новога кедиву, поздравише најживљом симпатијом како урођеници, тако и Јевропљани. Он је већ као принц задобио лепа гласа, његова је појава красна, понашање мирно, достојанствено и улива поверења. Живео је у најсретнијем браку са својом неком рођаком, унуком Мехемедом Алије, која му је такођер велико имање донела и изврсно је управљао својим добрима. Нарочито је био одан школи и народном образовању, те је на својим поседима свугде из својих средстава оснивао школе, које је обилато снабдевао, а између ових се одликовала кубетска школа у Кахиру. Тевфик говори турски, арапски и француски, а разуме и инглески. Урођеницима се допада његово религиозно понашање које стоји у највећој опреци са лакомисленим, фриволним тоном на Исмајиловом двору, а Јевропљанима опет његова позната мржња према сваком фаватичном правцу. При наступању владе задржао је био старе министре и за неко време изгледаше, да се Шериф паша утврдио. Тек полагано одлучио се Тевфик за промену. Најпосле позове Ријаз-пашу за министра-председника. Шериф и Ријаз су два одлучна противника. Обојици су људи чистих руку и у толико се узвисују над већином мисирских великана. Али иначе су у свачему са свим различни. Шериф-паша није Мисирац, већ рођени Черкез; из малена беше војник, али је два пута био министар спољних послова и одликује се изврсним начином понашања, но није човек за посао, на против најбољи је биљарџија у Мисиру. На двору, при части и забавама уме се боље наћи, него при писаћем столу и звању. Не доставјему ништа у интелигенцији, али је сувише комотан, да се ода озбиљној студији великих питања; он отправља послове свом безбрижношћу источног великаша, што је више пута дало повода великим неприликама и у сљед чега је влада штетовала. Увек беше Шериф присталица исмајилов, па и у најгорем добу.

Ријаз је рођен у Мисиру, сматра се за Турчина и говори турски као својим матерњим језиком. Он је скроз нервозне, раздражљиве, охоле нарави. Самоук је; француски језик научио је сам од себе, а говори и пише исто тако тачно, као и Шериф. Важи за изврсна уредника на турском и арапском језику. Његови приватни одношаји су са са свим у реду, а мисирску управу познаје у свима појединостима. Али он није дворски човек, жесток је, и не трпи никаквих преговора, при томе је јако правичан, и тога се без обзира држи. У последње доба исмајилово био је непрестано у немилости, налазио се после распуста јевропске анкетне комисије, где је био потпредседник у великој опасности, да га не смакну са света, те изиште на лукав начин допуст и оде у Јевропу, праћен најживљим симпатијама одличних Јевропљана у Кахиру.

Тевфик позове га на траг, наименује га за министра-председника и министра унутрашњих послова и преда му у једно и министарство финансија. С правом се рекло тада у Кахиру, да почиње сад владавина поштених људи. На место пређашња два јевропска министра ступише оба ђенерална контролора са већим правима и седиштем и гласом у министарском савету. За инглеског ђенералног котролора био је наименован Е. Беринг, за француског пређашњи министар у Нубар-Вилсоновом кабинету: Блињер. Изгледало је, да је тако звана народна странка, са Рагибом, Шерифом и т. д. на челу, странка старога хрђавог газдовања, са свим са јавног поља потиснута. Са енергијом приступило се уређењу финансијског стања, позвана је ликвидациона комисија са проширеним пуномоћствима и предлови које је од пре ставила јевропска анкета, што брже су изведени, порезни инспектори одаслани су у провинције, да одклоне старе укорењене злоупотребе при утеривању порезе. Утеривање in natura, где је сељак увек био у штети, одклоњено је, читав низ тиштећих пореза у целокупном износу од 300,000 фуната стерлинга са свим је укинут, на против су повишени порези за велепосед за тако зване ушурске земље. Ова мера тако је јако скопчана са садашњим догађајима, да је вредно о томе неколико речи прозборити. Култивисана земљишта у Мисиру деле се на два разреда (шараги-земље), од којих је један разред, који је искључиво у рукама малога земљеделца, фелаха, далеко више порезом оптерећен, него други, који понајвише у поленосед спада, а припада пашама и беговима, у опште племићима. Ма да је без сумње било правично да и ови други плаћају већи порез, то је ипак та класа од уплива знала да то препречи. Тек под Ријаз-пашом и јевропском контролом је та мера спроведена. Још од пре су многи велепоседници, понајвише паше старога кова, из прикрајка гунђали а тек сада услед овог наметнутог им оптерећења дођоше до тог увиђења, да се нови систем никако не слаже са њиховим старим привилегисаним положајем. Сећаху се успеха, кога постигоше први пут са тако званом народном агитацијом, и не само да се у том смислу почеше комешати, него гледаху да и војничку странку амо увуку, јер се така странка већ била из далека стварала.

Већ је Исмајил паша био са свим преустројио стару мисирску армаду, која је одржала победе код Конније и Нисика. Исмајил је јако мислио на независност наспрам Порте и помишљаше при том већ и на будуће арапско царство. Тим духом беше задахнута и његова организација војске. Он је мало по мало уклањао из војске турски елеменат. Под пређашњим мисирским владаоцима беху сви официри до подпоручника све сами Турци. На њихово место ступише све више и више сами Мисирци. Старе дисциплине, строгог духа субординације нестаде. Мисирска војска била је трупа Фелаха, где су се војници и официри били побратили. У том стању оставио је Исмајил војску своме сину Тевфику. Некажњена прва војничка побуна, успех, који је отуд произишао, дадоше повода бризи, да се то неће понављати. Трагови далеко распростртог бунтовничког духа могаху се опажати. Али Ријаз и оба јевропска ђенерална контролора беху заслепљени. Они држаху да су јачи, него што су заиста и били.

Оба јевропска ђенерална контролора спроведоше што више и редукцију војске; официри се забринуше, да ће их ставити на половицу плате, да ће изгубити сав изглед на даље авансовање, и све то подхрањиваше незадовољство, те странка велепоседника, ако се тако сме рећи, реакционарно земљишно племство, поче на скоро да се дотиче са са војском. Неке мале војничке побуне осташе опет некажњене. Ријаз-паша веле да је једини био, који је препоручивао енергичну казну, али он остаде у мањини, а сигурно је и за то већ било доцкан.

И тако се не треба чудити, што је на скоро учињен велики покрет, пошто се подигла нова војничка узбуна, услед које је отпуштен неомиљени војени министар Ријаз паша. Тиме је уклоњен прави носилац новог реда ствари и реакционарна странка мишљаше сад, е ће у сњези са преторијанцима опет узети крму у своје руке и опет све још једном вргнути на добре старе стазе. Али војничка странка беше ојачала и дала се осетити. Араби, који је пре годину дана једва био познат као обрштар пуковније, која лежаше у Тури код Кахира, све више и више излазаше на видик, које што се сам на пред пробијао, које опет што су га његови другови подбадали. Араби је тада био бег, од то доба је постао паша. У опште, када се један пут већ утврдио, није га се било могуће отрести; на против, он је друге уклањао. Али на њега наваљиваху другови му, који тежише за повишењем плате и за авансовањем. Влада је покушавала разна средства да га се отресе или бар да га из Кахира удали; али све беше узалуд. Шериф-паша начини најпосле кобну погрешку, да позове Арабија у кабинет за војеног министра. Очевидно мишљаше Шериф, да ће Араби сада бити уз владу; али он је заборавио, да овај није био господар своје речи, јер се морао обзирати на расположење својих преторијанаца, да их у вољи одржи, иначе би се и против њега бунили, исто тако као и од пре под његовом руком против кедиве. Тако се збило, да је Шериф, стари дипломата, на скоро доживео то изненађење, што су га истиснули из кабинета, а Араби је још тврђе седио него до сад и опколио се својим људима, тако да је он заиста постао диктатор, а кедиву у његовој палати једва је ко и слушао, осим оних неколико дворских часника и слугу.

(Свршиће се.)

Матица Српска.

Састанак књижевног одбора

15. (27.) јула 1882. год.

Председник: Филип Обркнежевић, подпредседник књижевног одељења.

Присутни чланови: Др. Илија Огњановић, Стеван В. Поповић, др. Милан Савић, Андрија М. Матић, др. Ђорђе Дера, Милан А. Јовановић, А. Хаџић, секретар и Сава Петровић, актуар.

Секретар јавља, да је пре неки дан изишла из штампе 130. свеска „Летописа“ и да би ваљало неким чланцима, који су изишли у последњим свескама, по жељи писаца, одредити награду.

Према тој напомени одређују се ове награде:

Николи Ђорићу 35 фор. за приповетку „Смиљана“; — Стевану В. Поповићу 40 фор. за чланак „Наша новија лирика“ V.; — Филипу Обркнежевићу 45 фор. за његов чланак: „Хрватске школске књиге у гимназији карловачкој“; — дру Милану Јовановићу 20 фор. у име накнадне награде за превод дела „Мера за меру“; — А. Хаџићу 40 фор. по табака за његов чланак „Матица Српска“; — Ђ. Рајковићу још накнадно 5 фор. за његов чланак „Урош Несторовић и његове заслуге за школу.“

Примају се за „Летопис“ ови чланци и одређују им се ове награде:

„Наша новија лирика. VII.“, од Стевана В. Поповића. Награда 20 фор. — „Пројета и адвокат“, приповетка Јакова Игњатовића, награђује се са 75 фор. — „Може ли бити на звездама живих створова“, од Андрије М. Матића. Награда 40 ф. — Критика М. Петровића на Шererово дело: „Bilder aus dem serbischen Volks- und Familienleben.“ Награда 10 фор.

Секретар јавља, да је 131. свеска „Летописа“ предана у штампу, да се од ње штампа трећи табак и да су за њу спремљени ови саставци: 1.) „Путничке слике“, од П. Срећковића (наставак); 2.) Четири Цицеронове беседе против Катилине од проф. Милана А. Јовановића; 3.) „Само је чист ваздух за дисање“, од Стевана Миловановa; 4.) „Пројета и адвокат“, приповетка Ј. Игњатовића; 5.) „Апологија Мушицкова. II.“ од проф. А. Сандића; 6.) Књижевност: Приповетке Вука Врчевића,“ оцена Ст. В. Поповића; — „Bilder aus dem serbischen Volks- und Familienleben“ од Ф. Шерера. Оцена Мите Петровића; 7.) Радња књижевног одбора и одељења „Матице српске.“

Моје Медића из Земуна чланак за „Летопис“ с насловом: „Принос народној терминологији биљака и животиња“ — издаје се на оцену А. М. Матићу и Марку Кречаревићу.

На основу оцене дра Ђ. Натошевића и Ђ. Рајковића досуђује се награда од 30 фор. Дамјану Прерадовићу за „Српске народне приповетке,“ што их је скупио по Срему. Приповетке те употребиће се за „Летопис“. — За читање и оцену тих приповедака одређује се Ђорђу Рајковићу 5 фор.

Непознати писац шаље на расписану награду дело под насловом: „Пчелица, забавник за одраслију српску омладину.“ На делу и на запечаћеном писму налази се ова изрека: „Добра књига најбољи је друг.“ — Издаје се на оцену Ђорђу Рајковићу и Милану А. Јовановићу.

На расписану награду за драме стигла су ова дела: 1. „Стеван, последњи босански краљ.“ Историјска трагедија у 5 чинова. Написао Мита Поповић; — 2. „Краљ Вукашин“. Историјска драма у 5 чинова, од Драгутина Ј. Илића, који је то дело према лањским примедбама оцењивачким поправио. — Издаје се на оцену дру Милану Савићу и Јовану Грчићу.

На расписану награду за естетичку расправу стигло је од непознатог писца дело с насловом: „Песничка вештина, са додатком о словенским песничким умотворима.“ На делу и на писму налази се ова изрека: „Bilde, Künstler, rede nicht, nur ein Hauch sei dein Gedicht. Goethe.“ — Издаје се на оцену члановима: дру Ђорђу Дери и А. Хаџићу.

На расписану награду из закладе Јована и Терезије Остојића за популарну естетику за одраслије женскиње послао је Ђорђе Глибоњски рукопис под насловом: „Естетика за одраслије женскиње.“ — Издаје се на оцену: дру Стевану Павловићу и Стевану В. Поповићу.

Никола Тодоровић из Свилајница шаље свој поправљени чланак: „Опис долине ресавске.“ — Издаје се на оцену Ђорђу Рајковићу, који је то и пре оцењивао.

Мита Нешковић шаље критичку расправу о закону „od 14. listopada 1874. ob ustroju pučkih školah i preparandijah za pučko učiteljstvo u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji.“ — Издаје се на оцену Стевану В. Поповићу.

На расписану награду о Срему шаље Стеван Мерла свој поправљени рукопис: „Poviest zavičaja Srema za svakog, ali za učitelje sremske bez razlike vere i zakona neobhodno potrebita.“ — Издаје се на оцену Стевану В. Поповићу и Ђорђу Рајковићу.

На основу пресуде Саве Петровића, с којом се слаже и А. Хаџић, не прима се дело Стевана Ж. Ђурђевића под насловом: „Радоје и Даница, прича из српскога живота,“ што га је био поднео на расписану награду. — За читање и оцену одређује се Сави Петровићу 15 фор.

Др. Милан Јовановић из Трста поднео је био на расписану награду дело: „Кужне болести, од куд потичу, какве су, како се уклањају и негују.“ Дело је то било издано на оцену: дру Лази Станојевићу и дру Илији Огњановићу. У подужој оцени излажу обојица своје уверење, да дело дра М. Јовановића онако, као што је сада, не треба да излази на свет, дакле ни да се награди, него да се позове писац, да дело своје допуни и преиначи према неким захтевима поменутих оцењивача. — Према том мишљењу позваће се писац, да дело своје поправи по изложеним примедбама, а оцењивачима одређује се за читање и оцену 50 фор.

Члан Миша Димитријевић подноси своје мњење о „Краљевићу Марку“, јуначком спеву Мите Поповића. У својој опширној оцени, по свом најбољем увиђењу, не може препоручити споменуто дело ни за одликовање ни за награду. Члан Ст. В. Поповић слаже се дословце са том оценом. — На основу обе те оцене не досуђује се награда поменутом спеву, а оцењивачу М. Димитријевићу одређује се за читање и оцену 40 фор.

Не прима се за награду приложено дело: „Цилиндер, смешна позоришна игра у једном дејствију, посрбио Ник. Јовановић Даросавац.“

За оцену дела дра Никодима Милаша: „Славенски апостоли Кирил и Методије“ умолиће се члан књиж. одељења Ј. Вукадиновић, прота у Земуну.

Управа музеја за уметничку радиност у Будим-Пешти захваљује на књигама, које је „Матица“ била послала на земаљску изложбу књига.

„Кишфалудијево друштво“ захваљује на „Летописима.“

Јован Грчић враћа рукопис „Ципарска невеста“ од П. Хајза у преводу Стевана Токина, и јавља, да ће о тој новели, која је посебице штампана, написати оцену за „Летопис“.

Варошко представништво у Сент-Андреји преко Јована Игњатовића и Евгенија Думче велепоседника предало је Јаши Игњатовићу три стара рукописа, да их поднесе „Матици.“ Од тих докумената једно је калфенско писмо издано у Будиму у Табаву г. 1737. То ће се писмо, по жељи, метнути у оквир, а за два остала написаће Ј. Игњатовић увод, па да се употреби за „Летопис“. — Споменутим дародавцима изјављује се захвалност на поклону.

На молбу надзништва текелијног завода претресане су и одобрене неке промене у правилима за питомце у погледу полагања строгих испита и о уживању стипендија за то време.

Прегледане су школске сведоџбе питомаца оних стипендијских закладa, које се налазе под управом матичином. У опште показали су питомци одличан успех у наукама, осим двојице, који су опоменути на боље успевање. Три питомца из закладе Нестора Димитријевића опоменута су, да пошљу своје школске сведоџбе.

Из закладе Петра Костића расписаће се стечај с роком од 4 недеље дана на једно место за слушаоце правних наука са годишњом стипендијом од 350 фор.

Расписаће се стечај на једно упражњено место из стипендијске закладе Павла Јовановића са стипендијом од 400 фор. за слушаоце политехнике у Бечу или Прагу.

Из стипендијске закладе Христофора Шифмана расписаће се стечај на једно упражњено место са годишњом стипендијом од 200 фор. за слушаоце виших педагошких наука. Стипендију ту могу тражити они, који су врло добрим успехом свршили најмање шести гимназијски разред, а уз то и препарандију.

Осим тога обављено је више предмета административне природе.

их за оно, што их чека на путу напредног, друштвеног живота до поклетка.

Како то лепо каже Змај у свом првом поздраву деци:

„Поздрављам вас, српска децо,
Топлим жељама,
Расејане по далеким
Разним земљама.

Сви сте браћа једне крви,
Дика роду свом,
Прим'те поздрав листом, цветом,
Вашим Невеном.

Овај листак, овај цветак,
Овај српски глас,
Нек поникне, нек се виje
Око свију вас.

Од вас народ много чека,
Многи тешки рад,
Ја сам жељан неговати
Овај свети над.

Омилит' вам умно поље,
Човечански сјај,
Омилит' вам на том пољу
Братски загрљај.

Биће збиље и поуке,
Крепите се њом,
Биће хране духу вашем,
Срцу млађаном.

Биће песме и попевке,
Ширите им глас,
Биће игре, биће шале
За одмора час.

А ја молим вишњег бога,
Мол'те га и ви!
Да на плодну њиву падне,
Што сејемо ми.

Свако семе жеље чисте,
Жеље поштене,
Да пролиста, да процвета,
Да не увене.

Да донесе данас, сутра,
Здрав и једар плод,
Да се њему обрадује,
Цео српски род.“

О свима његовим дечијим месмама може се рећи, да су прави слаткиш за децу, права наслада души и срцу дечијем — све бисер и драго камење.

Мала Српчад читају их у сласт и не могу да их се начитају, и нема ваља да ни једне песме чика-Јовине, коју деца на изуст не науче.

А. Хаџић.

(Свршиће се.)

НОВИЈЕ.

— Познати из 1848. год. мађарски ђенерао Антун Фетер умрло је 15. о. м.

— Далматински намесник, ђен. Јовановић, отишао је 15. о. м. на допуст. Уз пут свратиће у Беч, да наустице поднесе извештај о утврђењима у Кривошијама.

„Сарајевски Лист“ донео је ово дана службено наименовање бар. Николића за адлатуса босанском управитељу.

— У Београду је 15. ов. м. било немира против Јевреја.

— Еарл Кимберли примио је привремено брајтову пошту државног тајника за Ирску.

Новије вести о мисирском питању гласе:

— Турски повереници изјавише 15. о. м. у конференцији, да је Порта вољна, да под условима, израженим у идентичкој ноти од 3. (15.) јула, одмах пошље војску у Мисир. Порта није ставила противпредлога, само изразила жеље, што се тиче расправе појединих детаљних питања. Прво одељење војске иде већ ово дана у Мисир.

— На програм, којим је кедив свргнуо Араби пашу с војеног министарства, одговорио је Араби писмом, у ком вели да кедив делује по инглеским заповестима; земља ће се до крајности бранити од инглеског нападаја.

— Одбор француске коморе одбио је 14. о. м. већином гласова нови мисирски кредит од $9^1/_2$ милијуна. По што је порта пристала на то, да она посредује, то је Фресине 15. о. м. у комори заискао, да се расправа о поменутом кредиту одгоди до суботе (до јуче), док не добије тачнија разјашњења о портиној одлуци и док се с Инглеском не споразуме. Фресинетов предлог примљен је.

Уредништву је достављена нова књига:

— **Закон и устав** српско-црногорског добротворног и литерарног друштва Сан-Франциско. У Новом Саду. Штампарија А. Пајевића 1882. Стр. 18. и 1 л. на 8-ини.

— **Недајмо Србију Чивутима!** или реч у своје време. Београд, штампарија „Задруге штампарских радника“. 1882. На 16-ини стр. 14. Цена 20 пара динарских.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишла је књижица:

ШАЛА И САТИРА

од

АБУКАЗЕМА

СВЕСКА ТРЕЋА.

Садржај: **Лепотица у борби.** Хумореска. — **Како је прић Мија из Стапара био код митрополита.** — **Кроз тавански пенцер.** Приповетка за ћелаве људе. — **Разглаголствија.** (Све би добро било, да је друкчије. — Нека филовофичка разматрања. — Рецимо коју, да не задремамо. — Код мене нема пет на девет. — Што на срцу то и на језику.) — **Господар Јеврем.** Вашарска прича са шест илустрација. — **Нашим плебаношима.** — **Из бележнице једног од најновијих српских песника.** — **Како се у илици лечи.** — Мало слагано, мало погођено. (Са шест слика.) — **Куд је заблудио?** Хумореска. (Са осам слика.) — **„Фарбл“ или мушко „фрише фире“,** жалосна игра у једном (ал врло хрђавом) чину. — **Моја Мила.** — **Учтиви господин Срета.**

У овој свесци има 20 слика.

Цена 40 новч.

Још се могу добити и **прва и друга свеска** по 40 новч.

Књижара Луке Јоцића и др.
у Новом Саду.

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА

ЧИТАНКА

ЗА

ТРЕЋИ РАЗРЕД СРПСКЕ НАРОДНЕ ШКОЛЕ

одобрена

од српско-народног црквено-школског савета

УШЛА ЈЕ У ШТАМПУ

и биће готова за идућу школску годину.

Обраћајући пажњу гг. школских старатеља и учитеља на ову нову књигу, препоручујемо уједно и остале школске књиге нашега ранијега издања, као: Буквар српски, тврдо укоричен 16 новч., Црквено-словенски буквар са читанком тврдо укоричен 16 новч. Читанка за други разред српске основне школе 24 новч. — које је књиге написао главни школски референат господин др. Ђорђе Натошевић, а наша највиша школска власт: српски народни црквено-школски савет одобрио их је за употребу у нашим основним народним школама.

Ко дакле жели да горње књиге из прве руке добије, нека се обрати подписатој накладној штампарији. Иначе могу се ове књиге добити и у свима српским књижарама.

Штампарија А. Пајевића у Н. Саду.

„НЕВЕН“

ЧИКА ЈОВИН ЛИСТ

доноси у своме тринаестом броју за 1882. ове чланке: 1. Хвала му, хвала, песма (са сликом) од J. J. 2. Мајчина душица (приповетка) од браца Мите. 3. Како се поступа са утопљеником, (ако има још мало наде да му се може живот повратити.) 4. Сватовска песма (пева се код младожењине куће.) 5. Најмање и највеће (са две слике). 6. Хиена (са сликом) од —о—ћ. 7. Тешко сестри без брата и брату без сеје (народна песма.) 8. Незнана госпођа (чешка нар. приповетка.) 9. Хокуспокус (са сликом). 10. Рачунске игре (продужено). 11. Риба и девојка песма. 12. Разноврсије. 13. Даштања. 14. Чика Јовина пошта. 15. Нове књиге.

Рукописи и све што се тиче уредништва, шаље се на адресу Dr. Jov. Jovanović Wien, Währingerstrasse 9. — „Невен“, чика Јовин лист, излази два пут месечно на читавом табаку. Цена је за Аустро-Угарску на читаву годину 4 фор., на пола године 2. фор. За Србију, Црну Гору и остале крајеве 10 динара или 5 ф. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или 2 фор. 50 нов. на пола године, и шаље се на адресу

Штампарије А. Пајевића
у Новом Саду.

МЕТЕОРОЛОШКИ И ХИДРОМЕТАРСКИ ИЗВЕШТАЈ
од 15. до 21. јулија (по рим.) 1882.

Јулија	На 0° сведено стање барометра Милим. 700 + 6h	2h	10h	Средина	Температура ваздуха по Целзијеву скали 6h	2h	10h	Средина	За 24 сата температура највисока	најнижа	Притисак паре у милиметри 6h	2h	10h	Средина	Влага у процента 6h	2h	10h	Средина	Небо ведро = 0 сасвим облачно = 10 6h	2h	10h	Средина	Правац и јачина ветра. Нимало ветра = 0 Најјачи ветар = 10 8h	2h	8h	Падеж за 24 сата у милиметрима Висина	Врста	Висина воде у Дунаву у милиметрима	Висина воде под земљом у метрима	Температура воде подземне по Цел.	Примедба.
15.	49·9	49·3	48·7	49·3	17·9	27·2	22·6	22·6	28·2	17·0	13·1	14·0	15·1	14·1	86	52	74	71	3	6	8	6	E_1	E_3	SE_3			3·26	2·79		18	
16.	48·4	48·2	48·0	48·2	20·2	29·2	20·0	28·1	29·8	20·0	14·0	14·5	13·4	14·0	80	48	77	68	7	5	0	4	E_2	E_2	E_2			3·20	2·80		18	
17.	48·4	47·8	49·7	48·6	20·0	31·0	23·0	24·7	31·8	20·0	14·1	13·1	16·2	14·5	81	39	78	66	0	0	9	3	NE_2	NE_2	E_2			3·13	2·80		18·5	
18.	52·6	53·6	55·2	53·8	19·2	22·8	20·4	20·8	23·5	18·5	14·8	16·4	14·7	15·3	89	79	83	84	10	9	3	7	NE_3	NE_3	E_3			3·16	2·81		18·5	
19.	56·7	56·7	56·7	56·7	20·2	26·2	21·0	22·5	27·2	18·6	14·6	15·3	13·2	14·4	83	60	72	72	10	6	0	5	E_3	NE_3	NE_2	25·3	киша	3·17	2·83	Око 10h у вече олуј после тога пљусак	18·5	
20.	55·0	53·4	54·0	54·1	20·4	27·6	20·6	22·7	28·0	17·5	13·9	16·6	16·9	15·8	78	63	94	78	5	3	7	5	E_2	NW_1	NW_2			3·28	2·82		18·5	
21.	53·7	52·3	51·6	52·5	20·0	28·0	22·6	20·2	28·5	19·0	16·8	16·0	17·9	16·8	95	57	88	80	7	3	6	5	SE_2	SE_2	E_2	1·65	„	3·30	2·82		19·5	

Јавна захвала.

Помоћу добротвора својих изучио сам науке, које ће ми требати за учитељевање и преправио сам се тим, као учитељ на служби да будем драгом народу нашем до послетка. Без те помоћи племенитих душа и руку дарежљивих — не бих се ја могао био подићи до те службе из сиротиње своје. Најмилија и прва дужност ми је давле на завршетку наука, да се ево јавно захвалим добротворима својим; и молим их, да ми не замере, што им ево, захвалан на добру, износим пред свет мила ми и драга довека имена њихова.

Високопоштованој г.г. Аркадији Варађанину и Ники Николићу прво и прво захваљујем, што ме некад малена и нејака потпомогоше и упутише на више науке у српску гимназију у Нови Сад; славној добротворној женској задрузи велико-кикиндској и нарочито поштованој начелници, милостивој и племенитој гђи Нини Петровића, која ме потпомагаше новчаним прилогом за све време школовања; слав. политичној и слав. српској црквеној општини велико-кикиндској на многом и многом дару; славној професорској колегији српске гимназије новосадске, која ми потпоре даваше из фонда беседа светосавских, док сам се тамо учио; гг. дру Стевану Удицком и Павлу пл. Еремићу на вољној и више пута новчаној помоћи и племенитој г-ђи старици Александри удовици Грујића, која ми последње године храну бесплатно давала.

Нека је свима њима од мене пред Богом и пред светом голема хвала на том добру, које ми учинише — трудом и службом драгом народу српском паштићу се ја да покажем јесам-ли достојан тога био.

У Великој Кикинди, 2. јулија 1882.

Захвални

Иван Мартиновић,
изучени приправник и канд. учитељски.

Јавна благодарност.

Овим изјављујем највећу благодарност пошт. господи и госпођама, који дадоше прилоге, помоћу којих сам свршио трећу годину учитељске школе у Сомбору, а наиме гг. Александри Стефановић, Теодосију Поповићу, Анки Пајевићевој и Корнелу Јовановићу као скупљачима, исто тако гг. Софији удов. Поповић, Марти Кондорош, Јелисавети Натошевић, Александри Стефановић, Анастасији Адамовић, Катици Манојловић, Мини Радовановић, Љубици Димовић, Анки Пајенић, П. Плавшић, Јовану Бипарићу и Корнелу Јовановићу као прилагачима.

У Новом Саду 17. (29.) јула 1882.

С поштовањем

Ђорђе Михајловић,
свршени приправник.

Курс бечке берзе 17. (29.) јула

Ц. кр. дукати — — — — — — — —	5.66
Наполеондори — — — — — — — —	9.57
Немачке марке — — — — — — — —	58.85

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно управљено место из стипендијске закладе Петра Костића са годишњом стипендијом од 350 фор. за слушаоце правних наука.

Молбеници ваља приложити: 1.) крштено писмо; 2.) лекарску сведоџбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3.) школска сведочанства од последње две године, и 4.) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој морају његови питомци слушати науке у Пожуну, а ако потреба изискује и у Бечу. Првенство на стипендију имају од најспособнијих ђака за науку синови черевићки, а после њих молиоци родом из Срема.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје 4 недеље дана од дана последњег уврштења.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 15. (17.) јула 1882.)

Подпредседник књижевног одељења „Матице Српске:“
Ф. Обркнежевић, с. р.

А. Хаџић, с. р.
секретар. 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно, а евентуално на два питомачка места из стипендијске закладе Павла Јовановића са годишњом стипендијом 400 ф. за слушаоце политехнике.

Молбеници ваља приложити ове сведоџбе: 1.) крштено писмо; 2.) лекарску сведочбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3.) школска сведочанства од последње две године, и 4.) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој морају његови питомци слушати политехнику у Бечу или Прагу, и на крају сваке године поднети расправу на српском језику ма из ког предмета, што су га слушали. Теме за те расправе морају бити од општега садржаја и значаја.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје 4 недеље дана од дана кад последњи пут у новинама изађе.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 15. (27.) јула 1882.

Подпредседник књижевног одељења „Матице Српске:“
Ф. Обркнежевић, с р.

А. Хаџић, с. р.
секретар. 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно управљено питомачко место из закладе Христифора Шифмана за слушаоце виших педагошких наука са годишњом стипендијом од 200 фор.

Стипендију ову могу тражити православни Срби из Угарске, који су најмање шест гимназијских разреда или ув то приправничке науке свршили с врло добрим успехом, па желе слушати више педагошке науке.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1.) крштено писмо; 2.) лекарску сведочбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3.) школска сведочанства од последње две године, и 4.) сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој првенство имају новосадски синови, а после њих, или ако такових неби било, Бачвани.

Према наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје четири недеље дана од дана последњег уврштења.

Из седнице књижевнога одбора „Матице српске“, у Н. Саду 15. (27.) јула 1882.

Подпредседник књижевног оделенa „Матице српске“:
Ф. Оберкнежевић с. р.

А. Хаџић с. р.
секретар. 1—3

СТЕЧАЈ.

На овдашње упражњено учитељско звање овим се стечај расписује.

С овим учитељским звањем скопчана је плата годишње 300 фор. у готовом новцу; 2 фата тврди дрва у природи, или ти у релутуму 20 фор., за перовођство од црк. опћине 20 фор., за повторну школу 40 фор. у име писарине (паушал) 5 фор., даље слободан стан састојећи се из две собе, кухином, јеловником и малом баштом, поред тога има јоште $4^1/_2$ ланца ораће земље и $^1/_2$ ланца баште ван села.

Просителји овог места имају своје добро инструиране молбенице на црк. опћину најдаље до 14. августа послати, како би се избор на вел. госпођу обавити могао. — Првенство имају сомборски препаранди и онај који се лично пријавио буде.

У Рудни 13. јула 1882.

Алекса Павловић,
1—3 црквено-школски председник.

СТЕЧАЈ.

Ороламошка општина расписује стечај за учитеља са платом од 350 фор. слободан стан са баштом, 5 ланаца сенокоса, 2 хвата сламе, 50 нов. од укопа, а уз то бесплатно повторну школу и перовођство обављати, и да је у мађарском језику вичан. Ко жели ово место получити, нека пошље своје молбе потписаном одбору до 8. августа о. г.

Из седнице црк. школске општине држане у Ороламошу 11. јула 1882 год.

ГЕОРГИЈЕ ТАТАРОВИЋ,
1—2 председник.

КЊИЖАРА ЛУКЕ ЈОЦИЋА И ДР.
У НОВОМ САДУ

потребује једног практиканта и једног шегрта, који одма у радњу ступити могу.

ЗУБОБОЉЕ сваке врсте па и саме шупље и изеле зубе лечи брзо и трајно индиски екстракт. Због изврсности своје требало би свака породица исси екстракт да држи, а може се добити: у Н. Саду само код г.г. **Д. Коде,** у Панчеву код **В. Х. Графа** апатекара, у Земуну код **Јов. Петровића,** у Петроварадину код **Теод. Деодато** апотекара, у флашама по 35 нов.

1—18 **G. Bäuchler.**

ШЕГРТА

потребује Д. КОДА у Новом Саду за своју спецерајску радњу.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у предграђу сент-андрејском „Збегу“ отвара се овим стечај. Са овим звањем скопчана је годишња плата од 300 ф. а. вр. у готовом новцу, 4 хвата тврдих дрва а к томе и слободан стан.

Учитељу спада такође у дужност у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Стеченици имају окром прописане обичне квалификације учитељске и знање мађарског језика било оценом у приправничкој сведочби, било засебном сведочбом искавати.

Молбенице ваља најдаље до 15. августа т. г месном школском одбору поднети.

Из одборске седнице српско православне црквено-школске општине у Сент-Андреји 8. јула 1882. држане.

Јован Радубицки, бележник. 2—3 **Е. Думча,** председник.

СТЕЧАЈ.

Српска православна општина у Будапешти овим расписује стечај ради избора надворника у заводу Саве Текелије.

Надворник бира се на 6 година, и има годишњу плату од 800 фор. а. вр., слободан стан од 3 собе, кухињу, таван, подрум, вајат, 6 кубикметера тврдих дрва, 30 килограма мили-свећа (из овога мора се канцеларијска и седничка соба грејати и осветљавати.)

Компетовати могу само православни Срби, који по смислу постојећег устава „за управу и надзор текелијиног завода“ §. 19. стоје на оном степену изображења, књижевне научености и морала, да могу руководити и старати се за духовно и телесно напредовање питомаца у заводу, па и примером и словом потстрекавати их на свако добро, како да питомци буду ваљани људи и корисни чланови отачаства.

Молбенице се шаљу надворништву текелијиног завода (zöldfa utcza 25. sz.) и примају се до 1. септембра по р. 1882.

Из седнице црквене скупштине српске православне општине пештанске, држане у Будапешти 20. јуна (2. јула) 1882. год.

3—3 **Председништво.**

ПРОДАЈА ШИШАРИЦА.

Дне 21. августа 1882. продаваће се код господарственог уреда у Митровици овогодишњи урод шишарица у шумама петроварадинске имовне обћине са писменим понудама, које до 11. сати пре подне код реченог уреда предане бити морају.

Понуђена свота имаће се са понудом у готовом предати.

Процена и поближи увјети могу се на десет дана пред дражбу сваки пут код господарственог уреда увидити.

У Митровици дне 22. јула 1882.

П. Вукадиновић, председник. 2—2 **Протић,** управитељ.

Мануфактурна радња
А. В. ЈОАНОВИЋА
у Белој Цркви

потребује два млађа спомоћника. 3—3

Одговорни уредник др. Светозар Милетић.

Српска штампарија дра Светозара Милетића.